

Práce a obživa ve výtvarných realizacích pro architekturu Valašska 50.–80. let 20. století

JAKUB IVÁNEK – VLADISLAVA ŘÍHOVÁ

Řekne-li se spojení výtvarné umění a Valašsko, většinu znalých napadnou již klasičtí autoři tohoto regionu, kteří pracovali s inspirací svým krajem, snažili se zachytit jeho génia, přispívali k širší popularizaci regionu a hledali osobité místo v rámci moderního umění. Jejich tvorba tedy jednak absorbovala tradici, jednak chtěla držet krok s moderními uměleckými směry. Patří mezi ně např. Jan Knebl, František Podešva, Alois Schneiderka, Jan Kobzán, Karel Hofman, Jaroslava Hýžová, Luděk Majer, Ilja Hartinger či Ivan Jakeš.

Prvním námětovým okruhem, který se mezi nimi rýsuje patrně jako nejsilnější, je valašská krajina (téměř u všech autorů, zejména pak Aloise Schneiderky, Karla Hofmana, Lud'ka Majera a Ilji Hartingera). Druhý výrazný okruh bychom mohli označit jako valašské typy – zahrnuje charakteristické postavy Valachů, zobrazení jejich života, práce, slavností a zvyků (u Jana Knebla, Františka Podešvy, Jana Kobzáně, Aloise Schneiderky, ale též Karla Hofmana a Jaroslavy Hýžové, která krajinu často oživuje figurálním prvkem).¹ V obou těchto oblastech se silně odráží regionalismus a tradice, třebaže u některých autorů se halí do moderní stylizace, často však inspirované lidovým dekorativismem a primitivismem (např. grafika Ilji Hartingera, keramika Ivana Jakeše). Oba okruhy mají také blízko k tématu naší konference – není to zcela pravidlem, ale zvláště zobrazení mizejícího tradičního života na Valašsku, pojmávané dokumentárně, později též s dávkou sentimentu, se nezřídka dotýká témat práce, stravování či zdrojů obživy. K nim patřilo především salašnictví, ale též řada

* Studie vznikla s podporou Programu Národní a kulturní identity (NAKI), projektu Ministerstva kultury DG16P02B030 *České umění 50.–80. let 20. století ve veřejném prostoru: evidence, průzkumy, restaurování*.

1 Michal Plánka v úvodním slovu katalogu výstavy *Současné výtvarné Valašsko* z roku 1979 píše: *Výtvarná kultura Valašska se od svých prvních rozběhů na přelomu století až po právě prožívanou současnost opírala o dva základní tvůrčí zdroje. Jedním z nich je neopakovatelně krásná krajina (...) Druhým, stejně významným a neméně inspiračně závažným faktorem tu byly vždy hodnoty tvůrčích odkazů lidových tradic (...) S krajinou a její historií byl však vždy pevně spoután člověk. Stal se těžištěm všeho, co formovalo obsahovou zvláštnost, citovou atmosféru, vývojový spád i společenské proměny tohoto prostředí.* (PLÁNKA 1979).

zemědělských prací a specializované oblasti výroby (např. výroba skla). Ty se nejednou objevují i na krajinomalbách, kde můžeme narazit na vyobrazení salaše, ovcí, pastýřů, ale též třeba zahrady či sadu, pole a příchodu jara s jeho rašením nového života.

Volná tvorba většiny valašských umělců byla často přímo zasvěcena zobrazování těchto fenoménů. Proto jsme si položili otázku, jak se tato témata zrcadlí ve výtvarných realizacích pro architekturu druhé poloviny 20. století.² Ačkoli i v této době narazíme v architektuře Valašska na regionální prvky, jako jsou např. pro horské oblasti charakteristické přetrvávání vysokých sedlových střech či hojně využívání dřeva, alespoň jako obkladového materiálu, obecně se architektura tohoto období spíše unifikuje – ať již jde o sovětským vzorem diktovaný socialistický realismus 50. let, navazující na klasicismus či renesanci, nebo tzv. pozdní modernu 60.–80. let, kterou v tomto ohledu nejlépe charakterizuje synonymní označení „internacionální styl“. Jak tedy vypadají výtvarná díla určená jako výzdoba architektury na Valašsku ve druhé polovině 20. století na motivy související s obživou?

Vzhledem k současnému stavu dokumentace tzv. monumentálních realizací pro architekturu, které jsou charakteristické zejména pro období 50.–80. let 20. století, nebylo jednoduché shromáždit potřebný materiál. Ačkoli máme k dispozici někdy archivní prameny, jindy tištěné záznamy o pořízení díla, málokdy je citováno jeho téma. Běžné bývá označení techniky či typu díla a jeho zařazení do prostoru určité stavby (např. *Nástěnná malba v zasedací síni Urxových závodů*, která se ve výsledku ukázala být jednou z nejzajímavějších zachycených realizací s důvtipně provedenými motivy z chemického průmyslu). Naopak pramenně doložený název díla (často označující spíše zadání od investora, architekta či umělecké komise, které měl umělec tvůrčím způsobem zpracovat) nemusí být v samotné realizaci zcela naplněn (např. *Art-protis s motivem „Valašská jablona“ pro Kulturní dům ROH n. p. Gumárny* od Evy Pitřikové a Magdy Králové je ve skutečnosti rozměrná opona s motivem stromu, který nenese žádné osobité známky jabloně, natož něčeho specificky valašského).

Vyhledávání výtvarných realizací s námětem obživy (práce, stravování a k tomu využívaných přírodních zdrojů) bylo proto především otázkou terénního výzkumu. A protože jsme v daném čase neměli šanci zdokumentovat

2 Pracujeme často s termínem „monumentální realizace“, kterým se v době 50. až počátku 90. let 20. století označovaly veškeré umělecké realizace vznikající pro konkrétní architekturu (sochy, reliéfy, mozaiky, vitráže, nástěnné malby, sgrafita, větší obrazy, art-protisy a gobelíny apod.). Tyto zakázky byly téměř výhradně zajišťovány prostřednictvím Díla, podniku Českého fondu výtvarných umění, a jejich kvalita posuzována odbornými uměleckými komisemi sestavenými ze zástupců Svazu československých (později českých) výtvarných umělců a Svazu československých architektů. Na základě vládního usnesení č. 355/1965 Sb. bylo vyčlenění financí na vznik uměleckých děl ve výši okolo 1–4 % rozpočtu povinné u veškeré výstavby financované státem (viz KOŘÍNKOVÁ 2013), ovšem jako nepsané pravidlo toto fungovalo již v době předchozí. V zásadě tedy šlo o společenskou objednávku, avšak dobová ideologie se nemusela nutně zrcadlit v každém takovém díle, jak ostatně vyplývá i z předložených studie.

veškeré realizace z poválečné doby, jichž je jen na Valašsku několik stovek, koncepci naší rešerše jsme rozčlenili do dvou základních oblastí. První tvoří využití daných motivů v umění pro architekturu obecně (v této oblasti jsme prováděli dokumentaci často intuitivně, pokud jsme přímo o pracovním námětu daného díla nevěděli z literatury či pramenů), druhou pak veškerá výzdoba v areálech spjatých s obživou, tedy zejména s výrobou a prací. Dá se tedy říci, že jsme sledovali jednak tematický okruh, jednak skupinu děl, které souvisejí s konkrétním typem investora či převažujícího uživatele, jímž je instituce výrobního, ať již průmyslového, či zemědělského charakteru.

Naše tázání tedy znělo: Jak vypadají témata práce, stravování a přírodních zdrojů v umění pro architekturu Valaška druhé poloviny 20. století? Jsou spíše tradicionalistická, nebo sahají rovněž k zachycení moderní doby s jejími výdobytky?³ A jak vysoká je v nich míra regionalismů? Jak se umění s těmito motivy uplatňuje v realizacích pro architekturu výrobních areálů? Jaké náměty zdobí tyto objekty nejčastěji? Souvisí s jejich odborným zaměřením?

Celkem jsme na území označovaném za vlastní Valašsko či jeho okrajové (hraniční) oblasti zachytili 132 děl, která odpovídají námi vytčeným okruhům uměleckých realizací.⁴ V drtivé většině jde o realizace vzniklé v období tzv. normalizace, tedy mezi lety 1971–1989 (celkem 105 děl). Podstatně menší množství nalezených děl pochází z období 60. let, respektive 1958–1970.⁵ Jde zatím s jistotou o 14 děl, avšak je dost pravděpodobné, že časem (v souvislosti s postupujícím archivním výzkumem) se v regionu objeví i další zachované realizace z této doby. Nejmenší množství zkoumaných objektů pochází z doby před rokem 1958 (s jistotou jen 12), ovšem započítali jsme sem rovněž veškerou výzdobu Střední průmyslové školy elektrotechnické ve Frenštátě pod Radhoštěm, třebaže se realizace některých z těchto děl protáhla až do roku 1959. U jedné realizace si nejsme jisti ani přibližným časovým zařazením. Ačkoli uvedená čísla ovlivňuje i omezený stav poznání realizací starších období, celkově zdá se svědčit o postupném rozvoji výstavby na Valašsku, která dosáhla svého vrcholu právě v době 70.–80. let 20. století. Ne všechna v pramenech či literatuře zaznamenaná díla jsme byli schopni ověřit v terénu. U některých

3 Dle slov Michala Plánky z již citovaného katalogu výstavy *Současné výtvarné Valašsko* se v této době *střední a nejmladší generace (...) tematicky ocitá na rozcestí mezi vzpomínáním na doby dávno zašlé, melodizované přízvukem zbojnické a salašnické romantiky, jindy též folklórně zbarvenými podněty života valašského venkova. Zároveň však hledá odpovědný a prohloubený zájem o mnohotvárně se rozvíjenou současnost, aby ji promítli do výtvarného vidění a vyjádření, nezávistného na starých vzorech.* (PLÁNKA 1979).

4 Katalog všech těchto děl otiskujeme jako přílohu této studie.

5 Toto období vymezujeme na jedné straně úspěchem českého pavilonu na výstavě EXPO 58 v Bruselu, který nastartoval změnu směřování českého umění, na druhé straně nastupující „normalizací“, která na konci roku 1970 přinesla výměnu uměleckých komisí Svazu československých výtvarných umělců, jež zasedaly v rámci Díla, podniku Českého fondu výtvarných umění, a zakázky pro architekturu posuzovaly.

jsme na místě zjistili, že byla v minulosti odstraněna, či přímo zničena. Známe je pak z fotografií či alespoň z archivních pramenů, někdy včetně názvu, který odkazoval k tématu obživy.

Ve sledovaném souboru jednoznačně převažují výtvarné realizace pro průmyslové areály a podniky (celkem 35 děl). Jde o areály bývalých Urxových závodů a Sklo Union ve Valašském Meziříčí, budovu Okresní správy silnic tamtéž, podniky Tesla a Oseva v Rožnově pod Radhoštěm, Jednota a MEZ ve Vsetíně, vodárnu s úpravnou vody v Karolině (včetně dispečinku ve Vsetíně), čistírny odpadních vod ve Frenštátu pod Radhoštěm, zpracovnu ovoce Halenkov a někdejší výrobní družstvo Lipta v Liptále. K této skupině se druzí 14 uměleckých děl nalezených v areálech někdejších Jednotných zemědělských družstev či státních statků. Podniky a družstva byly často rovněž investory kulturních a společenských domů. V rámci takovýchto staveb (včetně tamních restauračních zařízení) jsme zaznamenali celkem 12 uměleckých děl. V případě restauračních zařízení mimo kulturní domy jsme narazili na výzdobu související s tématem obživy jen ve dvou případech. 13 děl bylo vysledováno v ubytovacích zařízeních, ať již šlo o hotely, rekreační střediska, či ubytovny.

Další skupina námi sledovaných děl souvisela se školami. Témata obživy se projevila rovněž ve třech dílech pro mateřské školy, ale častěji v základních (devět děl) a nejvíce středních školách (21 děl), kde jsme zařadili do výzkumu veškerou výzdobu školy, pokud vzdělávala mládež v oborech spjatých s průmyslem, ekonomikou či řemesly. V této souvislosti je nutné zvlášť upozornit na někdejší podniková učiliště Tesly, Urxových závodů, ale též střední zemědělskou školu v Rožnově, elektrotechnickou školu ve Frenštátě, učňovskou (dnes hotelovou) školu tamtéž, střední průmyslovou školu ve Vsetíně a střední odborné učiliště ve Valašských Kloboukách.

Osm záznamů se týká prodejen a obchodních středisek, jeden záznam domu služeb. Zdravotnická zařízení (včetně lékáren), kde výtvarná díla využívají tématu léčivých bylin, byla zachycena čtyři. Dvakrát se tato výzdoba týkala domovů důchodců, pětkrát někdejších místních národních výborů (dnešních obecních úřadů, včetně jejich obřadních sál) a po jednom byla zaznamenána v případě výstavního prostoru (muzeum ve Valašském Meziříčí), kina a ryze bytového domu.

Motivy práce či pracovní oblasti a průmyslu

V oblasti uměleckých děl s pracovními náměty se nabízí jako první skupina realizací s motivy pastýřů a salašů, což je prvek v rámci tradiční obživy Valašska se samozřejmostí očekávatelný. Třinácti uměleckým dílům z našeho souboru tento motiv buď vévodí, nebo je jedním z klíčových v uplatněných scénách. Může mít přitom různé podoby. Komplexní zobrazení pastýřů na salaši

se stádem ovcí je přítomno např. na nástěnné malbě Jana Kobzáně pro ZŠ Hovězí (1957, č. 1 v obrazové příloze), kde je tradiční námět spojen s dobovou rétorikou textem na sgrafitovém rámu: *Socialistická škola chce víc než naučit čtení, psaní a počítání, ona chce na základu nejčestnějších tradic národních a lidových vychovat v pravdě nového našeho člověka*. S tím souvisí nečekaná přítomnost knih na salaši, které starší pastýři předávají mladým. Pouze v tradičním duchu jsou naopak pojata Kobzáněva pásová sgrafita na bytových domech v Rožnově pod Radhoštěm (1955), kde se výjevy ze salaše proplétají s motivy tance a veselí a svou roli zde sehrávají rovněž ženy pomáhající při výrobě vlny a nalévající mužům lahodné nápoje. Pastýř se stádem ovcí nesmí chybět ani na nástěnných malbách Karla Hofmana pro Jablůnku – kompozice *Život na Valašsku* (1970, č. 2 v obrazové příloze) ho zachytila s fujarou, pohádkový *Bačův sen* (1984, č. 5 v obrazové příloze) naopak s cimbálem. Dřevěný reliéf Miloše Šperlinga *Práce a píseň* (1986) pro hotel Jelenovská ve Valašských Kloboukách zobrazuje pastýře s píšťalou a ovci na pozadí hor ve chvíli, kdy hraje mladé, moderně oblečené dívce.

Často je však pastýřské téma přítomno pouze v náznaku. Lze narazit na pastýře s charakteristickými atributy, nejčastěji s píšťalou či ovečkou, jako je tomu v případě dekorativní mříže Jiřího Jílka pro domov důchodců v Rožnově

Ferda Štábla – Ludvík Vašina: *Pastýř*, 1978, rekreační středisko Výzkumného ústavu kožedělného Gottwaldov, Jasenná

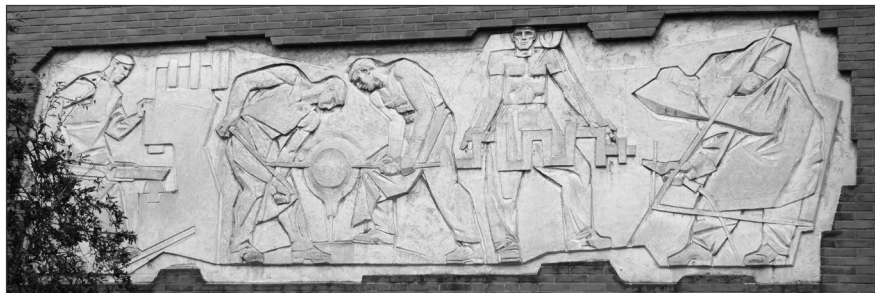
Jan Kobzář: *Valaši*, 1955, bytové domy, Rožnov pod Radhoštěm

(1974), reliéfu Pavla Drdy pro závodní klub v Karolince (1986) či sochy Stanislava Mikuláštko u hotelu Tanečnica na Pustevnách (1988). Pastýř však může být rovněž postava v tradičním oděvu s valašskou-obuškem a pasteveckým psem (sgrafito Viléma Wünscheho a Drahomíra Tůmy na SPŠ ve Frenštátě pod Radhoštěm, 1959), nebo dokonce pouze s valaškou, jako je tomu u reliéfu Ferdý Štáblý a Ludvíka Vašiny pro rekreační chatu v Jasenné (1978), který byl identifikován dle názvu *Pastýř*. Reliéf Karla Vašuta pro SPŠ ve Frenštátě pod Radhoštěm (1957) obsahuje sice hned několik pastýřských atributů (ovce, vědro, píšťala), avšak v roli pastevců zde najdeme (v návaznosti na dětské scény, populární zejména ve výzdobě historizující architektury přelomu 19./20. století) malé buclaté děti obou pohlaví.⁶ Druhou možností simplifikace je naopak absence pastýře a přítomnost pouze ovcí a atributů spjatých s pastevečtvím, jako je krajina s tradiční architekturou a zejména vědro vsunuté pod ovečku (reliéf Ludvíka Vašiny pro zemědělskou školu v Rožnově pod Radhoštěm, 1976) či jen ovečka s pozadím horské květeny a valašských staveb (reliéf Ivana Jakeše pro školící středisko v Kašavě, 1984). Tento způsob zjednodušení již tíhne k zachycení přírodních zdrojů, kterým se budeme věnovat později.

U sedmi sledovaných výtvarných realizací se stávají klíčovým motivem zemědělské práce. Na prvním místě lze jmenovat již uvedenou nástěnnou malbu *Život na Valašsku* od Karla Hofmana (1970, č. 2 v obrazové příloze), která zachytila senoseč, odvoz sena na žebříňáku taženém kravmi či sběr brambor na poli. Sklizeň plodin se stávala námětem děl pro JZD, ať již ve figurálním duchu (sgrafito Josefa Jeřábka na ubytovně ve Valašských Příkazech, 1973; reliéf Stanislava

Josef Jeřábek: *Sklizeň*, 1973, ubytovna JZD Valašské Příkazy

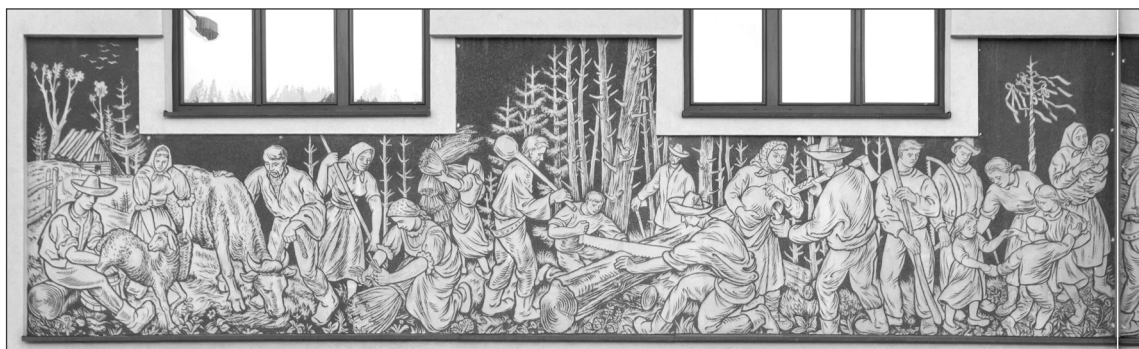
6 Na využívání dětských postav v socialisticko-realistické výzdobě architektury upozorňuje také ZELINSKÝ 2007, s. 59–66.

Stanislav Mikuláščík: *Slévači*, 1961, SPŠ Vsetín

Mikuláščíka v kulturním domě v Lukově, 1973), či v symbolické kompozici (reliéf *Dožínky* Aloise Baránka pro kulturní dům ve Štítné nad Vláří, 1989). Je též námětem jedné části reliéfního triptychu Karla Vašuta pro SPŠ ve Frenštátě pod Radhoštěm (1957), opět v duchu dětských scén. Téma zemědělských prací mohlo zachycovat také obrazové panneau Petra Zlámala *Z pole* pro rekreační středisko podniku Agrostav na Rusavě (1978), které jsme však nenalezli. Komplementárním dílem k Vašinovu reliéfu se salaší pro školní statek zemědělské školy v Rožnově pod Radhoštěm byl také keramický reliéf *Dojčky* od nezjištěného autora. V této škole visí rovněž motivicky zajímavé, ač amatérské reliéfy Jiřího Jochce, někdejšího učitele, který pro své pracoviště vytvořil hned několik prací. Kvadriptych s tematikou koňů z roku 1977 zachycuje tradiční polní práce využívající koňské síly, ale i moderní obdělávání půdy traktorem, které zbvuje zvířata namáhavé práce (koně volně běží v pozadí).

Jako završení pracovních motivů můžeme pojmout zobrazení specializovaných odvětví výroby, které směřují jednoznačně k dobové oslavě pokroku a rozmachu průmyslu. Tato témata bývají spojována i s vyobrazením tradičních prací, přičemž moderní výroba se ocitá v ústřední pozici či pointě výjevů. Dobře je tato situace patrná na dvou již zmiňovaných dílech pro SPŠ ve Frenštátě pod Radhoštěm. Na fasádě školy nás uvítají sgrafita Viléma Wünscheho a Drahomíra Tůmy, která zobrazují devět pracujících osob. Zatímco osm figur

Vilém Wünsche – Drahomír Tůma: *Práce na Valašsku*, 1959, SPŠ Frenštát pod Radhoštěm

zastupuje spíše tradiční činnosti (sběr lesních plodů, pastevectví, předení vlny, lesní výsadbu, sklizeň obilí, vyšívání, dřevorubectví a malbu keramiky), do ústřední pozice (v soulase se zaměřením školy) se dostal mladík v tradičním oděvu, který klečí u motoru a v ruce drží knihu. Toto schéma se v podstatě opakuje ve vstupní hale školy, kde příchozího uvítá trojice keramických reliéfů Karla Vašuta s dětskými scénami. Zatímco výše zmíněné *Pastevectví* a *Zemědělství* jsou na okrajích, čelní místo zaujímají dítko obklopená několika stroji, jež zkoumají s pomocí knihy, přičemž výjevu vévodí symbol elektrického napětí. Kombinace tradičního a moderního je v podstatě vždy patrná také na kolážovitých kompozicích leptaných skel Ilji Hartingera, kde se valašská krajina s lidovou architekturou druží se siluetami moderních měst a průmyslových provozů.

Poněkud jiný koncept nacházíme u sgrafita Františka Podešvy na závodním klubu v Karolince (1956), kde levý sgrafitový pás představuje tradiční práce na Valašsku (pastevectví, chov dobytka, polní práce a dřevorubectví), zatímco pravý navazuje výrobou potaše z pokácených stromů, jež byla v minulosti klíčovou surovinou pro výrobu skla, a ústí do výjevů ze soudobé sklářské huti s foukači, brusičem a ženou v popředí prohlížející si hotové skleněné výrobky. Tento bod obrazu, spjatý se sklářskou tradicí obce i moderní podobou výroby, představuje tematické vyvrcholení celé kompozice. Již oproštěno od tradičních valašských motivů, avšak rovněž s historickým aspektem je ztvárněno Podešvovo sgrafito pro podnik Tesla v Rožnově pod Radhoštěm (1957),

František Podešva: *Výroba skla*, 1956, závodní klub skláren Karolinka

na kterém je za stolem s řadou technických výkresů zobrazena čtveřice vynálezců (Alexandr Stěpanovič Popov, Jozef Murgaš, Nikola Tesla a poněkud v pozadí stojící Prokop Diviš). Výjev doprovází dívka s věncem v ruce pozvedající vzhůru elektronku, jež do okolí září jako hvězda.

Často však narážíme přímo na znázornění jednotlivých průmyslových odvětví, jež bývají pojmána v ryze moderním duchu, nežřídka též moderními uměleckými prostředky. Betonový reliéf *Slévači* od Stanislava Mikuláštika pro SPŠ ve Vsetíně (1961) je ještě ryze figurativní, využívající stylizovaného realismu. Zato nástěnná malba Karla Zedníčka a Ervína Sauersteina pro Urxovy závody ve Valašském Meziříčí (1965, č. 4 v obrazové příloze) představuje důvtipně inovativní apoteózu chemického průmyslu, u níž se již stylizace přelila do svěží abstrakce 60. let. V podobném duchu, avšak o dvacetiletí později, provedl Luděk Majer svou představu o symbolu elektroniky pro budovu Tesly v Rožnově pod Radhoštěm (1987, č. 3 v obrazové příloze). Mozaika ze štípaného skla v sytých tónech tří základních barev se na stereotypní fasádě závodní budovy vyjímá jako drahý šperk.

Příkladů realizací s klíčovým motivem specializovaných pracovních odvětví bychom našli celkem třináct. Připočít k nim však lze ještě dvě realizace tematizující obchod (figurativní reliéfy prodavačky konzumu, mlékařky a řezníka od Ambrože Špetíka ve Vsetíně, 1956, a kovový reliéf Merkura jako symbolu obchodu na ekonomické škole ve Valašském Meziříčí od dvojice Ilja Hartinger a Ambrož Špetík, 1970).

Stravování

Poměrně malý okruh děl reflektuje blíže téma obživy ve smyslu konzumace jídla a pití či stravování obecně. Jde o pouhých šest realizací, přičemž některé se tohoto tématu spíše dotýkají okrajově (dekorativní mříž Jiřího Jaromíra Drozda pro učňovskou školu ve Frenštátě pod Radhoštěm, která obsahuje rovněž emblémy spjaté s hotelnictvím, či již zmíněné reliéfy Ambrože Špetíka ve Vsetíně, které zobrazují prodej potravin). Více se téma zrcadlí ve sgrafitech Jana Kobzáně pro Rožnov pod Radhoštěm,

Jiří Jílek: *Šenkýřka*, 1976, restaurace, Vsetín (Muzeum umění Olomouc, fond Dílo Olomouc)

o kterých jsme již hovořili v souvislosti s pastýřstvím, a snad bylo blíže přítomno také v nedochované realizaci Petra Kutry s názvem *Piknik* pro obchodní středisko v téže městě (1989). Hartingrova leptaná skla s názvem *Číše* pro hotel Vsacan ve Vsetíně (1973) připomínají ve svém abstraktním pojetí konzumaci alkoholu jen velmi volně. Silněji téma rezonuje v *Šenkýřce* Jiřího Jílka pro vsetínskou restauraci (1976), která představuje bodrou ženu nabízející hostu džbán lahodného moku i hrozen vína. Výjev dotváří nápis provedený na kozlu stojícím v pozadí: *V hájemství svém pak vládla s pokojnou myslí.*

Zdroje

Mnohem silnější stopu zanechává v uměleckých realizacích pro architekturu téma přírodních zdrojů, které jsou základem obživy a prací jsou přetvářeny do nové podoby. Rozdělit je můžeme do tří základních skupin, přičemž první budou tvořit zvířata, druhou plody rostlin a třetí voda jako základní zdroj života.

První skupina se bude v našem případě do značné míry krýt s již vytčeným tématem pastevectví, neboť chov ovcí hraje ve valašském prostředí důležitou roli (reflektuje ho zhruba jedenáct realizací). Kromě některých výše uvedených výtvarných děl bychom připomenuli zejména monumentální závěsný obraz Ladislava Jalůvky *Valašská krajina* pro dům služeb ve Valašské Polance (1986, č. 6 v obrazové příloze), ztvárňující stádo ovcí pasoucí se pod rozložitým stromem. Valašská krajina, která se zabydluje nejen tradiční architekturou, ale rovněž ovce, je předmětem dřevěného reliéfu *Valašská suita* od Františka Bělohávků pro Bystřici pod Hostýnem (1975). Spíš okrajově se našeho tématu dotýká nástěnná textilie Karly Palátové *Z rodného kraje* pro MŠ v Rožnově pod Radhoštěm (1978). Její název by sice mohl odkazovat k tématu obživy na Valašsku, ale v prostředí MŠ a ve spojení se zobrazenými dětmi, které stejně jako ovce leží a podřimují, spíše navozuje dojem ilustrace oblíbeného „počítání oveček“ před usnutím.

Přítomnost skotu je signifikantní pro realizace související se zemědělskou činností, avšak zastoupení je zde podstatně nižší (čtyři umělecká díla). Krom již diskutované Hofmanovy nástěnné malby a autorsky neurčeného reliéfu ze zemědělské školy jde o dvě „býčí“ realizace pro valašská JZD. V Poličné vítá příchozí v parčíku u administrativní budovy keramická plastika krávy od Marie Vajceové Hofmanové (1976), v experimentálním zemědělském družstvu ve Francově Lhotě se staly součástí vstupního prostoru vrátnice tři hliníkové býčí hlavy od Jany Bartošové (1988).

Velmi silnou oblast v rámci našeho výzkumu představuje téma plodů země, které ještě můžeme rozdělit na zobrazení samotných plodin (22 zachycených realizací) a procesy jejich růstu (jedenáct realizací). V souvislosti se zemědělskou výrobou převažují obilniny (sedm realizací), které najdeme většinou

Jana Bartošová: *Býci*, 1983, JZD Francova Lhota

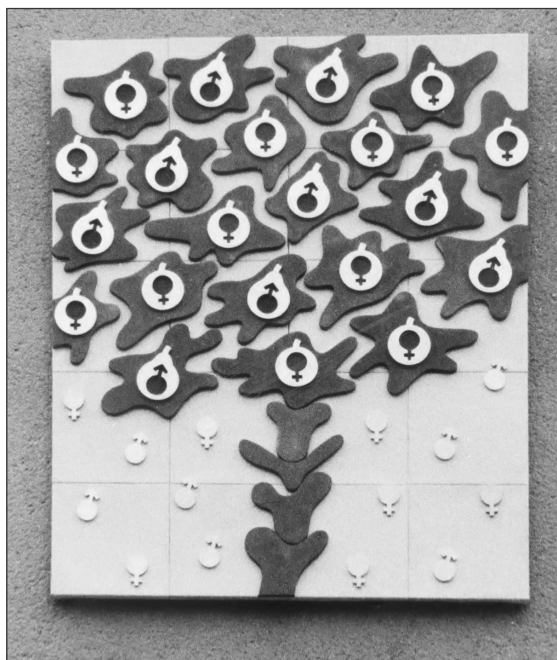
v symbolické rovině výzdoby objektů zemědělských družstev (reliéfní *Zrna Radomila* a *Hany Dočkalových* ve Fryštáku a obilná *Kytice* Aloise Šutery tamtéž, 1978; reliéf *Rodný kraj* Josefa Kiesewettera pro Lukov, 1977), ale též např. v obřadní síni zemědělské obce Štítná nad Vláří, kde se pojí s vyobrazením plodících stromů, ale i ryby a vodního prvku (reliéf Jiřího Vlacha, 1976). Početné je také téma bylin, často užitkovatelných (deset realizací), mezi nimiž se objevují slunečnice (*Sklizeň* Josefa Jeřábka ve Valašských Příkazech, 1973), vlčí máky (*Dary Valašska* Dáši Tiché v Rožnově pod Radhoštěm, 1989, č. 12 v obrazové příloze), ale nejčastěji léčivé květiny, jejichž téma se pojí se zdravotnickými zařízeními a lékárnami (*Léčivé byliny* Jeronýma Grmely

pro lékárnu ve Vsetíně, 1972; *Léčivá moc rostlin* Jindřicha a Martina Wielgusových pro polikliniku tamtéž, 1987; mozaiky Ilji Hartingera pro vsetínskou a rožnovskou polikliniku). Rostliny mohou v dílech nabývat také obecné, nespécifikované podoby, jako je tomu u tapety z aradecoru od Jindry Husárikové pro kulturní dům v Lukově (1985, č. 8 v obrazové příloze) či monumentální keramické stěny Lud'ka Majera pro Osevu v Rožnově pod Radhoštěm (1981, č. 10 v obrazové příloze), která se už doplňujícím zobrazením slunce a vody přibližuje také oblasti růstu plodin.

Ovocné plody jsou předmětem pouhých pěti realizací, kde jsou navíc součástí spíš abstrahujících kompozic (zejména gobelíny Jana Thimothea Strýčka pro ZŠ Zubří, 1980, č. 14 v obrazové příloze, a Karly Palátové pro muzeum ve Valašském Meziříčí, 1988). Svou roli sice v monumentálních realizacích sehrává i téma stromu (narazili jsme na třináct případů), avšak to bývá často tak obecné, že je jeho zařazení do našeho souboru děl někdy nejednoznačné. Jde o důsledek dobové obliby symbolického tématu *Strom života*, který stál na počátku (při zadání) velkého množství realizací pro architekturu, ač ho umělci zpracovávali různě (strom obecně, plodící strom, strom genealogický

či rodinný, ale také uschlý strom, ojedinele i s biblickými aluzemi). Příkladem zvláštního využití tohoto motivu v oblasti Valašska je třeba kovový reliéf *Strom vědění* od Jana Kratochvíla pro ZŠ v Zubří (1980), který nesl plody označené rodovými symboly (jablka samičími, hrušky samčími). Jinou aktualizaci, spjatou se zaměřením podhorského zemědělského družstva, přinesla fotografika nezjištěného autora v zasedací síni JZD na Dolní Bečvě zobrazující lesní zátiší s pařezem. Častěji však jde o povšechné zobrazení stromu, lesa či sadu (oblíbené téma dřevěných reliéfů Karla Fischera a art-protisů i leptaných skel Ilji Hartingera). Neutrální výraz má ve výsledku i *Valašská jabloň*, opona od Evy Pitříkové a Magdy Králové pro kulturní dům v Zubří (1980, č. 9 v obrazové příloze), jež slibovala více svým názvem.

Růst plodin a přírodní síly, které jej ovlivňují, jsou hlavním tématem čtrnácti realizací. Námětu může být v díle dosaženo prostým aditivním postupem, jako je tomu např. u zobrazení vegetace, slunce a vodní tůňky na reliéfu Josefa Uprky pro kulturní dům ve Fryštáku (1978), na mozaice Luďka Majera *Slunce, voda, vzduch* pro rekreační středisko v Hutisku-Solanci (1988) či na reliéfním diptychu Ivana Jakeše *Proměny* pro závodní klub v Karolince (1986), kde z mraků prší na pole a vítr rozfoukává semena, přičemž dole již rostou květiny. Jinou možností je tematizace ročních období, a to buď všech, jako u krytů svítidel od Ferdý Štábly pro kulturní dům v Lukově (1977), nebo jen některé z fází roku, což je případ reliéfu Jeronýma Grmely *Probuzení jara* pro hotel v Trojanovicích (1974), jarního reliéfu *Krajina* Svatavy Severinové pro Štítnou nad Vláří (1989, č. 15 v obrazové příloze) či dvou art-protisů s názvem *Podzim v zahradě* od manželů Jiřiny a Ilji Hartingerových pro ZŠ v Karolince a Zubří (oba 1980). Konečně nacházíme také zobrazení samotného plodivého aktu přírody. V tomto smyslu je nutno upozornit na pozoruhodnou kompozici keramických plastik Jany Bartošové pro objekt tzv. kateder v JZD Francova Lhota (1988, č. 7 v obrazové příloze), která znázorňuje klíčení, a na jednodušší

Jan Kratochvíl: *Strom vědění*, 1980, ZŠ Zubří (Muzeum umění Olomouc, fond Dílo Olomouc)

neznámý: Pařez, konec 80. let 20. století, fotografika pro JZD Dolní Bečva

keramickou stěnu *Rašení* od Lubomíra Schneidera pro jídelnu ZŠ Křižná ve Valašském Meziříčí (1964, č. 11 v obrazové příloze), u níž se nám dochovalo zajímavé vysvětlení námětu autorem.⁷ Ačkoli na mozaice můžeme vidět prvek slunce a výhonky vegetace, autor hovoří o snaze *symbolicky vyjádřit rašení duševních schopností mládeže, které jsou rozvíjeny v základech v ZDŠ*. Využil přitom v 60. letech oblíbeného postupu skládání díla z prvků připomínajících dětské stavebnice, což dekorativní stěnu posunulo k abstrahující rovině a usnadnilo prolnutí jednotlivých významových vrstev díla.

Třetí skupinu přírodních zdrojů zachycených v monumentálních realizacích pro architekturu Valašska představuje voda. Zvýšený výskyt tohoto tématu (celkem třináct děl) je možné sice přičíst přítomnosti vodního díla v Karolině i s vodárenským dispečinkem ve Vsetíně (díla z let 1986–1987), avšak pravidelně se objevuje také ve výzdobě čistíren odpadních vod (na sledovaném území mozaika Jana Obšila ve Frenštátě pod Radhoštěm, 1976) a není výjimkou ani v případě výzdoby jiných budov, zvláště jde-li o motiv studánky (reliéf Anny Grmelové *Otevírání studánky* pro ZŠ v Rožnově pod Radhoštěm, 1981, reliéf *Valašská studánka* Jana Kratochvíla pro ZŠ v Karolině, 1980). Výtvorné realizace pro vodárnu představují poměrně pestrou skupinu uchopení

7 Realizace byla totiž zadána na základě soutěže, při které autoři návrhů dodávali rovněž průvodní zprávu, která měla mj. vysvětlovat ideový záměr díla. Text je dochován ve složce dokumentace k akci [ZAO, fond Dílo, podnik Českého fondu výtvarných umění – oblastní středisko Olomouc, k. 18 [provizorní řazení, fond bude v budoucnosti deponován v olomoucké pobočce ZAO]].

tématu. Vedle zpodobnění samotné vody (skleněné plastiky Jaroslava Svobody) narazíme na ztvárnění života pod vodou (vodní fauna na keramické stěně Františka Chmelaře a Blanky Ševčíkové či ryba v síti na sisalu manželů Alice a Alexandra Ulmových), ale také třeba meteorologických jevů (dekorativní stěna *Oblačnost* od Tamary Diviškové). Gobelín Václava Štolfy pro dispečink, vytvořený ve spolupráci s manželi Ulmovými, zase spojil vodní prvek (řeku) s charakteristickými památkovými objekty (č. 16 v obrazové příloze). Ačkoli nese název *Valašsko*, překvapivě se na něm objevuje rovněž např. Štramberk, jehož vazba na Valašsko je velmi volná a neleží ani v povodí řeky Bečvy (podobně Frenštát pod Radhoštěm ležící na řece Lubině).

Regionalismy

Nyní se pokusme vyhodnotit nasbíraný materiál z hlediska míry uplatnění regionalismů.⁸ Překvapivě není nijak vysoká, neboť se týká zhruba 29 realizací (28,5 % z relevantního počtu 102 děl, jejichž podobu známe).⁹ Ty jsou většinou založeny na motivech salašnictví a obecně pastýřství. Časté je rovněž znázornění osob v tradičních oděvech (*Rožnovsko* Milady Lipčikové, *Roční doby* Ferdy Štábly, *Muži a ženy* Bohumíra Krystyna, sgrafita Viléma Wünscheho a Drahomíra Tůmy zobrazující též charakteristické práce v regionu) či prezentace lidové architektury (*Triptych z rodného kraje* Radka Mašaty, *Píseň rodného kraje* Ilji Hartingera). Podstatná část zachycených realizací je tedy regionálně spíše indiferentní, nebo je vazba na region velmi slabá a mohla by být uplatněna v kterémkoli regionu. Překvapivě ani ne polovinu (13) uměleckých děl ovlivněných regionálními náměty vytvořili autoři s regionem spjatí. Zbylou polovinu představují díla povětšinou umělců znedaleka, kteří však byli s charakteristikou kraje bezpochyby dobře obeznámeni (zejména olomoučtí výtvarníci František Bělohávek, Ladislav Jalůvka, Milada Lipčiková Salabová, Radko Mašata, ale též Ferda Štábly ze Slovácka či Josef Kolář z Ostravska).

Regionalismy absorbující tradiční motivy najdeme především v umělecké výzdobě z 50. let (šest děl) a období tzv. normalizace (22 děl), což by na první pohled mohlo svědčit o jejich preferenci v dobách společensky napjatých, kdy oficiální umění podléhalo řízené reglementaci a návrat k tradici byl přijímán

8 Za regionalismy považujeme motivy, které buď jednoznačně odkazují k regionu (charakteristický kraj, tradiční architektura, památky a místa z regionu), nebo je jejich zvýšená přítomnost dána charakteristikou regionu či místa. Zařazujeme sem proto např. veškeré pastýřské prvky, ačkoli jsme si vědomi, že ne každý pasáček vypadá jako Valach, o čemž může svědčit třeba *Hoch s píšťalou na ovečce* od Jiřího Jílka. V případě realizací, jejichž název nese odkaz k Valašsku (např. *Valašská jablona* či *Dary Valašska*), avšak samotné dílo regionální tematiku neodráží, jsme se po dlouhé úvaze rozhodli nepočítat je mezi regionalismy. Důvodem bylo jednak to, že autor ne vždy respektoval zadání, které dílu přiřazovalo název v oficiálních soupisech, ale rovněž to, že podobu některých děl s těmito názvy vůbec neznáme.

9 V této části pochopitelně nepracujeme s díly, jejichž bližší podobu dosud neznáme. Jde v tuto chvíli o 30 realizací z celkového počtu 132 uměleckých děl.

pozitivně coby nekonfliktní, únikové téma (v 50. letech přímo požadován jako součást doktríny socialistického realismu). Množství zachycených realizací s danou tematikou nám však nedovoluje vyslovit tuto domněnku s jistotou. Ostatně, vyšší číslo u „normalizačních“ děl odpovídá celkově vyššímu množství zachycených děl z tohoto období. Téměř s jistotou však můžeme hovořit v 50. letech o přímém vlivu mizející (a tedy nostalgicky prožívané) tradice, která byla na konci 40. let pocitována ještě jako živá.¹⁰ Ne náhodou je druhá polovina 50. let obdobím silného nárůstu folklorismu jako cíleného udržování folklorních prvků v modernizující se společnosti. V této souvislosti je zajímavé, že náhodně sesbírané realizace s tématem obživy z doby meziválečné, které předmětem našeho výzkumu nebyly, jsou výhradně pojety v tradičním duchu regionalismu (sgrafito Jana Kobzáně *Popíjaj, popíjaj, nekradni, nezbíjaj* ve Vsetíně, 1929; práce Františka Podešvy v Hutisku, ať už malba v kostele z roku 1920, či malby a sgrafito v hostinci Na salaši, patrně již 1919; sgrafito téhož autora na internátu zemědělské školy v Rožnově, 1922; barvené betonové reliéfy s pastýřskými motivy na domě s č. p. 640 ve Frenštátě). Ostatně i většina na začátku zmiňovaných autorů položila základ své tvorbě již v meziválečné době, což se (pokud ne formálně) alespoň motivicky odráželo i v jejich pozdější tvorbě. V 50. letech tedy může být tradiční motiv ještě výrazem přežívajícího specifika kraje, zato v době „normalizace“ (po průrvě, kterou vytvořila uvolněná a vývojově v mnoha ohledech progresivní 60. léta) se stávají spíše *folklorní memorabilií*,¹¹ která nemá s žitou skutečností již bližšího spojení. Jde o čistý folklorismus, který sice najdeme rovněž tu a tam v rámci oficiálního umění, ale silněji se uchytí v nižší, amatérské tvorbě místních řezbářů.

Jiné zjištění přinesl průzkum umělecké výzdoby výrobních areálů a odborných škol. 86 ze 132 sledovaných realizací (65 %) náleží do této oblasti. Z toho 42 děl je obsahově prokazatelně spjato se zaměřením podniku či odborné školy, 23 děl s odborným zaměřením nesouvisí a u 21 děl tuto otázku nemůžeme zodpovědět, neboť jsme zatím nenalezli ani jejich fotografii. Realizace pro JZD nejčastěji akcentují rostlinnou a živočišnou výrobu (motivy obilovin, jejich sklizně, chovu skotu), díla pro vodárny a čistírny odpadních vod pracují s motivy vody a ryb, v areálu Tesly se objevují jako námět děl elektronika a s ní související vynálezci, v Urxových závodech je využito motivů z chemického průmyslu apod. Mezi realizacemi pro výrobní komplexy také najdeme zřejmě největší procento umělecky nadprůměrných děl z našeho vzorku, což prozrazuje péči, jež byla věnována výzdobě velkých podniků. Tyto zakázky byly vnímány jako společensky závažné a nezřídka byly zadávány umělcům z jiných

10 Josef Vacke v katalogu výstavy Františka Podešvy z roku 1947 hovoří o Valašsku jako stále tradičním regionu, kam často ještě nedorazila ani elektrizace, kde Valaši vyhánějí na jaře na pastvu svá stáda (VACKE 1947).

11 Spojení použil Milan Myška (viz URBANOVÁ a kol. 2014, s. 11).

oblastních středisek. Na to ovšem měl vliv také investor či projektant stavby. Např. Urxovy závody v 60. letech zdobili svými díly výlučně brněnští umělci (Olga a Konrád Babrajovi, Karel Zedníček a Ervín Sauerstein, Bohumír Matal, Libor David) pod vedením brněnského architekta Karla Volavého, který byl tehdy zaměstnancem Chemoprojektu Brno. Výtvarníci brněnského oblastního střediska ČFVU se uplatnili také při výzdobě vodárny Karolinka, jejíž stavbu financoval brněnský závod Vodohospodářského rozvoje a výstavby Praha (Alice a Alexander Ulmovi, František Chmelař, Tamara Divišková, Miloš Slezák, Jaroslav Svoboda), či v případě administrativní a provozní budovy Jednoty Vsetín (Olga Babrajová, Eva Brožová, manželé Ulmovi). Zkušenou pražskou umělkyni Janu Bartošovou zase využil pro svou neotřelou architekturu Petr Žert.

* * *

Náš výzkum měl v prvé řadě dokumentační charakter a pokusil se utřídit množství realizací z hlediska vyčteného tématu. Pro jakékoli obecnější závěry nám pochopitelně chybí srovnání situace s jinými regiony, které by však bylo v tuto chvíli vzhledem ke stavu katalogizace a dokumentace výtvarných děl pro architekturu ze sledované doby poněkud předčasné. Přesto lze ze shromážděných dat vyvodit několik poznatků.

Témata obživy pochopitelně v rámci výtvarných děl pro architekturu z doby socialismu ani na Valašsku nechybí. Velmi často se však jedná o zobrazení přírodních zdrojů, někdy na hranici zařaditelnosti do našich kategorií. V případě ryze pracovních témat jsou silněji zastoupeny motivy tradičních činností, zejména pastýřství, které patří ke specifikům valašské kultury. Stejně tak ale nalezneme v uměleckých realizacích orientaci na novodobý průmysl, nejednou ve znázornění vývojové linie od tradičních oblastí výroby po její moderní podoby a odvětví. Celkově však není počet těchto pracovních témat zvláště vysoký. Doba 50. let 20. století, která těmto námětům v rámci doktríny socialistického realismu nahrávala, se ve výzdobě architektury na Valašsku nejeví zvláště silnou. Velká část zdejších staveb vyzdobených v této době navíc pracuje ještě s regionálně podmíněnými náměty, které do značné míry odrážejí dožívající tradiční způsoby života na Valašsku.¹² Zatímco v modernisticky orientovaných

12 Nutno však dodat, že jediné větší sídliště na Valašsku ve stylu socialistického realismu s čtenou uměleckou výzdobou (poblíž centra Rožnova pod Radhoštěm), kde bychom snad pracovní motivy či vazbu na region očekávali, tuto tematiku nevyužívá prakticky vůbec. Najdeme zde sgrafita nejčastěji v pozici supraporty (jejich autory jsou zřejmě Vladimír Škranc a Jan Kobzář). Prosté výjevy veverek, žab, zajíců, motýlů a dalších zástupců naší fauny nelze chápat ani jako téma obživy a slabé je u nich i spojení s valašskou tradicí. To lze vycítit pouze na dvou výjevech s motivy valašky-obušku a tradiční dřevěné holubičky. Ideologický podtext zde mají zejména dekorativní sgrafitové rámy kolem oken, na nichž Kobzář zpracoval stejné téma jako na fasádě školy v Havířově-Šumbarku – *bdělost a ostrážitost proti třídnímu nepříteli* (srov. ŠULEŘ 2004, s. 14–15) jsou zde symbolizovány ptáky, kteří chrání své mladé a klovou do větví proměňujících se v hady.

Ilja Hartinger: *Píseň rodného kraje*, 1978, MNV Karolinka (detail vitráže)

60. letech převládá stylizované, či přímo abstraktní vyjádření, jež se s tradicionalismy v umění příliš neslučuje, v následující době 70.–80. let se tyto prvky do umění v určité míře vracejí, ovšem již omezeně, jako důsledek rostoucího folklorismu. Pracovní témata, v této době opět poměrně populární, jsou však ztvárňována rovněž modernistickým způsobem, ač velmi často v uměřeném, neprůbojném duchu. To je ostatně pro oficiální umění této doby příznačné.

Kombinaci starého a nového v umění na Valašsku té doby zřejmě nejnvýstižněji odrážejí leptaná a ručovaná skla Ilji Hartingera, jehož nezaměnitelná kresba přes svou až geometrickou jednoduchost nezapře silnou inspiraci lidovým uměním. Také v použitých motivech nám Hartinger nejednou představuje vedle sebe svět tradičních dřevěných chaloupek uprostřed lesů a svět moderního města s průmyslovou siluetou komínů a závodů. Umělec poslední třetiny 20. století vnímal Valašsko jako region se silnou etnografickou tradicí, ovšem nyní již nezadržitelně směřující k pokroku a modernizaci. Také počet uměleckých realizací ze 70.–80. let, který svědčí o čilé výstavbě v této době,

nás nenechává na pochybách, že citelnost této změny musela být pro člověka (tedy i umělce hledajícího inspiraci) ohromující.

Prameny archivní

Muzeum umění Olomouc

Dílo Olomouc (složky dokumentace realizovaných uměleckých děl)

Moravský zemský archiv Brno

Nadace Českého fondu výtvarných umění Dílo – oblastní středisko Brno (zápisy krajské umělecké komise)

Zemský archiv v Opavě

Dílo, podnik Českého fondu výtvarných umění – oblastní středisko Ostrava (zápisy umělecké komise a složky dokumentace realizovaných uměleckých děl)

Prameny tištěné¹³

KOVALOVÁ, Anežka – KOVAL, Miroslav (eds). 1993. *Jiří Jílek (1925–1981)*. Šumperk: Nadace Lenky Kuchařové.

MALINA, Dalibor. 2005. *Malíř a grafik Ilja Hartinger*. Vsetín: Dalibor Malina.

MALINA, Dalibor. 2008. *Krajiny života Karla Hofmana*. Vsetín: Dalibor Malina.

Spolupráce výtvarníka s architektem (přehledy prací za roky 1972–1989). Praha: Dílo, podnik ČFVÚ, [1973–1990].

STRÝČEK, Jan T. (ed.). 2017. *Dílo a jeho předobraz. 120 let Moravské gobelínové manufaktury*. Valašské Meziříčí: Moravská gobelínová manufaktura.

SVOBODA, Jaroslav. 1977. *Vilém Wünsche. Životem k umění a uměním k životu*. Ostrava: Profil.

Literatura

PLÁNKA, Michal. 1979. *Současné výtvarné Valašsko*. Katalog Výstavní síně MNV Karlovské muzeum ve Velkých Karlovicích.

KOŘÍNKOVÁ, Jana. 2013. Čtyřprocentní umění? In: *Vetřelci a volavky. Atlas výtvarného umění ve veřejném prostoru v Československu v období normalizace (1968–1989)*. Praha: Arbor vitae – Vysoká škola uměleckoprůmyslová, s. 452–459.

ŠULEŘ, Oldřich. 2004. *Nech sa buček zeleňá! Dopisování se zbojníkem Jankem Kobzáněm, božím člověkem*. Vsetín: Dalibor Malina, s. 14–15.

URBANOVÁ, Svatava – DOKOUPIL, Lumír – IVÁNEK, Jakub – KADLEC, Petr (eds). 2014. *Valašsko – historie a kultura*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity – Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm.

VACKE, Josef. 1947. Nad novými obrazy Františka Podešvy. In: *Z Valašského kraje*. Katalog Salonu Výtvarného dílo v Praze.

ZELINSKÝ, Miroslav. 2007. *Texty a obrazy. Stopy, které zůstaly*. Ostrava: Protimluv.

¹³ V textu necitovány. Sloužily při hledání a identifikaci některých uměleckých děl.

Katalog zachycených uměleckých děl

1. AXMAN, Miloš: *Slavičín*, 1984, sgrafito, 280 × 420 cm, jídelna JZD Vlára, **Slavičín – Hrádek na Vlárské dráze**,
2. BABRAJ, Konrád: plastická stěna, po 1965, keramický reliéf, Urxovy závody, dnes DEZA, **Valašské Meziříčí** (nenalezeno, asi překryto sádrokartonem),
3. BABRAJ, Konrád: *Strom*, 1965, keramický glazovaný reliéf, 283 × 314 × 10 cm, učiliště Urxových závodů, **Valašské Meziříčí**,
4. BABRAJOVÁ SCHICKOVÁ, Olga – RŮŽIČKOVÁ BEJROVÁ, Věra – VOLAVÝ, Karel: mozaika na dně fontány, 1968, betonová fontána s kamennou mozaikou, 90 × 1800 cm, Urxovy závody, dnes DEZA, **Valašské Meziříčí**,
5. BABRAJOVÁ SCHICKOVÁ, Olga: *Sad*, 1983, dvě keramické glazované stěny, každá 140 × 140 cm, bufet a jídelna Jednoty, **Vsetín**,
6. BARÁNEK, Alois: *Dožínky*, 1989, keramický glazovaný reliéf, 275 × 130 cm, jídelna JZD Javorník, **Štítná nad Vlárí**,
7. BARÁNEK, Alois: *Jalovec*, 1981, keramický reliéf, nezměřeno, MŠ, **Francova Lhota**,
8. BARTOŠOVÁ VILHANOVÁ LAŠTOVKOVÁ, Jana: *Býčí hlavy*, 1983, tři hliníkové plastiky, každá 110 × 45 × 40 cm, JZD **Francova Lhota** (obr. na s. 534),
9. BARTOŠOVÁ VILHANOVÁ LAŠTOVKOVÁ, Jana: *Klíčení*, 1988, tři keramické glazované plastiky, celková výška kompozice 400 cm, JZD **Francova Lhota** (obr. č. 7 v příloze),
10. BĚLOHLÁVEK, František: *Valašská suita*, 1975, dřevěný reliéf, 250 × 850 cm, hotel Podhoran, **Bystřice pod Hostýnem**,
11. BROŽOVÁ, Eva: *Rodina*, 1983, kruhový pískovcový reliéf o průměru 100 cm, hloubka 14 cm, správní budova Jednoty, **Vsetín**,
12. CIENCIALA Otto: geometrický reliéf z hliníkového plechu, 1975, nezměřeno, SPŠ Tesla, **Rožnov pod Radhoštěm**,
13. DAVID, Libor: mříž s keramickým emblémem, 1967, podniková prodejna Urxových závodů, **Valašské Meziříčí**,
14. DAVID, Libor: volná plastika, 1966, učiliště Urxových závodů, **Valašské Meziříčí** (nenalezeno),
15. DIVIŠKOVÁ, Tamara: *Oblačnost*, 1986, keramická glazovaná stěna, dispečink vodárny, **Vsetín** (odstraněno, detaily přemístěny na stěnu dílny),
16. DOBIÁŠ, Čeněk: okenní vitráž, 1967, učiliště Urxových závodů, **Valašské Meziříčí** (nenalezeno),
17. DOČKAL, Radomil – DOČKALOVÁ, Hana: *Zrna*, 1978, měděná plastika, nezměřeno, kulturní dům JZD **Fryšták**,
18. DRDA, Pavel: *Pasáček / Píseň hor*, 1986, keramický reliéf, nezměřeno, Závodní klub **Karolinka**, dnes restaurace Sklář,
19. DROZD, Jiří Jaromír – HOLUB, Vlastislav: *Škola a práce*, 1957, dvě sgrafita, každé 255 × 175 cm, SPŠ elektrotechnická, **Frenštát pod Radhoštěm**,
20. DROZD, Jiří Jaromír: dekorativní mříž se symboly řemesel, 1976, kovová mříž s keramickými glazovanými prvky, 237 × 382 × 10 cm, učňovská škola, **Frenštát pod Radhoštěm**,
21. FISCHER, Karel: *Strom*, 1980, dřevěný reliéf, 308 × 80 cm, obřadní síň MNV, dnes obecní úřad, **Dolní Bečva**,

22. FISCHER, Karel: *Valašská píseň*, 1984, dřevěný reliéf, jídelna výrobního družstva Lipta, **Liptál** (nenalezeno),
23. FISCHER, Karel: *Zrání*, 1982, dřevěný reliéf, nezměřeno, zpracovna ovoce, **Halenkov**,
24. GRMELA, Jeroným: *Léčivé byliny*, 1972, lékárna, **Vsetín** (nenalezeno),
25. GRMELA, Jeroným: *Probuzení jara*, 1974, dřevěný reliéf, 60 × 300 cm, někdejší rekreační středisko Optimit Odry, dnes hotel Troyer, **Trojanovice** (nenalezeno),
26. GRMELOVÁ, Anna: *Dary Valašska*, 1989, keramická stěna, obchodní středisko, **Rožnov pod Radhoštěm** (odstraněno, obr. č. 13 v příloze),
27. GRMELOVÁ, Anna: *Otevírání studánky*, 1981, dřevěný reliéf, 150 × 100 cm, ZŠ 5. května, **Rožnov pod Radhoštěm**,
28. HANZELKA, Jaromír: dva art-protisy, 1977, JZD Podhoran, **Lukov** (nenalezeno),
29. HANZELKA, Jaromír: *Květiny Valašska*, 1972, gobelín, hotel Vsacan, **Vsetín** (nenalezeno),
30. HARTINGER, Ilja – ŠPETÍK, Ambrož: *Symbol ekonomiky / Merkur*, 1970, kovový reliéf, SŠ ekonomická, **Valašské Meziříčí** (odstraněno),
31. HARTINGER, Ilja: *Číše*, 1973, leptaná skla, hotel Vsacan, **Vsetín** (nenalezeno),
32. HARTINGER, Ilja: *Píseň lesů, vod a strání*, 1986, leptaná skla, 170 × 430 cm, původně rekreační středisko Elektroprojekty Rožnov, **Frenštát pod Radhoštěm**, dnes deponováno v Národním muzeu v přírodě v **Rožnově pod Radhoštěm** (poškozeno),
33. HARTINGER, Ilja: *Píseň rodného kraje*, 1978, leptaná skla, 500 × 300 cm, MNV, dnes městský úřad **Karolinka** (obr. na s. 540),
34. HARTINGER, Ilja: *Podzim v zahradě*, 1980, art-protis, 138 × 315 cm, ZŠ **Zubří**,
35. HARTINGER, Ilja: *Symboly vzdělání*, 1980, leptaná skla, 288 × 363 cm, ZŠ **Zubří**,
36. HARTINGER, Ilja: vitráž pro JZD Ploština, 1979, leptaná a ručovaná skla, 150 × 170 cm, **Loučka** (nenalezeno),
37. HARTINGER, Ilja: *Vsetín*, 1987, leptaná skla, kino Vatra, **Vsetín**,
38. HARTINGER, Ilja: *Z říše přírody*, 1980, art-protis, 146 × 312 cm, ZŠ **Zubří**,
39. HARTINGER, Ilja: *Zdravá příroda léčí a Léčivé byliny uzdravují*, 1988, dvě skleněné mozaiky, 180 × 60 cm a 80 × 180 cm, poliklinika, **Rožnov pod Radhoštěm**,
40. HARTINGER, Ilja – GODŽA, Josef: *Zdravý člověk – zdravá příroda*, 1988, skleněná a kamenná mozaika, 193 × 600 cm, poliklinika, **Vsetín**,
41. HARTINGEROVÁ, Jiřina: *Podzim v zahradě*, 1980, art-protis, 136 × 243 cm, ZŠ **Karolinka**,
42. HOFMAN, Karel: *Bačův sen*, 1984, nástěnná malba, 300 × 280 cm, MŠ **Jablůnka** (obr. č. 5 v příloze; na druhé chodbě školky Hofmanova malba *Sen noci svatojánské*),
43. HOFMAN, Karel: *Život na Valašsku*, 1970, nástěnná malba, 250 × 500 cm, někdejší MNV **Jablůnka**, dnes zasedací místnost požární zbrojnice (obr. č. 2 v příloze),
44. HUSÁRIKOVÁ, Jindra: *Květinový motiv*, 1985, tapeta aradecor, 240 (220) × 750 cm, kulturní dům JZD Podhoran, **Lukov** (obr. č. 8 v příloze),
45. CHMELAŘ, František – ŠEVČÍKOVÁ, Blanka: *Voda a život*, 1986, keramická stěna, 262 × 500 cm, vodárna **Karolinka**,
46. JAKEŠ, Ivan: *Proměny a Ptačí strom*, 1986, keramické glazované reliéfy, každý cca 60 × 65 cm, závodní klub, dnes restaurace Sklář, **Karolinka**,

47. JAKEŠ, Ivan: *Ptačí strom*, 70. léta 20. století (?), keramický reliéf, 210 × 190 × 5 cm, SŠ ekonomická, **Valašské Meziříčí**,
48. JAKEŠ, Ivan: *Valašský svět*, 1984, keramický glazovaný reliéf, rekreační středisko podniku Opravny zemědělských strojů Holešov, **Kašava** (nenalezeno),
49. JALŮVKA, Ladislav: *Dary valašského lidu*, 1989, keramická stěna, obchodní středisko, **Rožnov pod Radhoštěm** (odstraněno),
50. JALŮVKA, Ladislav: *Valašská krajina*, 1986, olejomalba, 340 × 200 cm, dům služeb, **Valašská Polanka** (obr. č. 6 v příloze),
51. JEŘÁBEK, Josef: *Sklizeň*, 1973, sgrafito, nezměřeno, ubytovna JZD Nové Valašsko, **Valašské Příkazy** (zatepleno, obr. na s. 529),
52. JÍLEK, Jiří: *Hoch s píšťalou na ovečce*, 1974, dřevěná dekorativní mříž, 300 × 120 cm, domov důchodců, **Rožnov pod Radhoštěm** (odstraněno, uskladněno, monografie o autorovi datuje 1975),
53. JÍLEK, Jiří: *Šenkýřka*, 1976, dřevěný reliéf, výška 150 cm, restaurace na sídlišti Ohrada II, **Vsetín** (odstraněno, obr. na s. 532),
54. JÍLEK, Jiří: *Valašské motivy (Hlava ženy s jablkem, Hlava ženy s šípovou růží, Kozí hlava, Straka)*, 1978, měděný reliéf, rekreační středisko Agrostav Kroměříž, **Rusava** (nenalezeno),
55. JOCHEC, Jiří: dřevěné reliéfy pro zemědělskou školu, 1976–1977, kompozice kruhových reliéfů 195 × 90 cm, kruhový reliéf o průměru 60 cm, kvadriptych 102 × 250 (41/79/40/85), SŠ zemědělská, **Rožnov pod Radhoštěm**,
56. KALAŠOVÁ SVOBODOVÁ, Jarmila: *Kytice za práci*, 1985, nástěnná malba, Sklo Union, dnes budova městského úřadu, **Valašské Meziříčí** (nenalezeno),
57. KIESEWETTER, Josef: *Rodný kraj*, 1977, měděný reliéf, 470 × 290 × 2 cm, kulturní dům JZD Podhoran, **Lukov**,
58. KOBZÁŇ, Jan: *Salaš*, 1957, nástěnná malba ve sgrafitovém rámu, 200 × 580 cm, ZŠ **Hovězí** (obr. č. 1 v příloze; na protější stěně malba *Valašská rebelie*),
59. KOBZÁŇ, Jan: *Valaši*, 1955, dvě pásová sgrafita, každé o rozměru 100 × 1000 cm, dva bytové domy na ul. Pionýrská, **Rožnov pod Radhoštěm** (obr. na s. 528–529),
60. KOLÁŘ, Josef: *Valašsko*, 1972, nástěnná malba, domov důchodců, **Frenštát pod Radhoštěm** (odstraněno),
61. KOPECKÝ, Vladimír – KAREL, Marian – VAŇURA, Karel: skleněná plastika, 1988, Sklo Union, dnes městský úřad, **Valašské Meziříčí** (odstraněno),
62. KOZUBÍK, František: *Mokrý kameny*, 1986, fontána, nezměřeno, dispečink vodárny, **Vsetín**,
63. KRATOCHVÍL, Jan: *Strom vědění / Symbol školy*, 1980, hliníkový reliéf, 270 × 160 cm, ZŠ **Zubří** (odstraněno, obr. na s. 535),
64. KRATOCHVÍL, Jan: *Valašská studánka*, 1980, dřevěný reliéf, 313 × 194 × 8 cm, jídelna ZŠ **Karolinka**,
65. KRÝSTYN, Bohumír: *Valašští muži a valašské ženy*, 1959, dvě nástěnné malby, každá 380 × 178 cm, SPŠ elektrotechnická, **Frenštát pod Radhoštěm**,
66. KŮTRA, Petr: *Piknik*, 1989, keramická stěna, obchodní středisko, **Rožnov pod Radhoštěm** (odstraněno),
67. LENHART, Karel: dvě textilní koláže, 1978, Jednota, **Francova Lhota** (nenalezeno),

68. LIPČIKOVÁ SALABOVÁ PĚLAVČÍČ, Milada: *Roční doby*, 1980, art-protis, Oseva, **Rožnov pod Radhoštěm** (nenalezeno),
69. LIPČIKOVÁ SALABOVÁ PĚLAVČÍČ, Milada: *Rožnovsko*, 1980, art-protis, 180 × 315 cm, Oseva, **Rožnov pod Radhoštěm**,
70. MAJER, Luděk: *Elektronika*, 1987, skleněná mozaika, 240 × 260 cm, Tesla, **Rožnov pod Radhoštěm** (obr. č. 3 v příloze),
71. MAJER, Luděk: *Rostlinný motiv*, 1981, keramická stěna, 350 × 1000 cm, Oseva, **Rožnov pod Radhoštěm** (obr. č. 10 v příloze),
72. MAJER, Luděk: *Slunce, voda, vzduch*, 1988, skleněná mozaika, 210 × 290 cm, rekreační středisko, dnes Turist Hotel Euro, **Hutisko-Solanec**,
73. MAŠATA, Radko: *Triptych z rodného kraje*, 1980, tři art-protisy, 385 × 150 cm, Oseva, **Rožnov pod Radhoštěm**,
74. MATAL, Bohumír: vitráže s reliéfními pilíři, 1968, skleněné vitráže a betonové reliéfy, Urxovy závody, dnes DEZA, **Valašské Meziříčí** (odstraněno),
75. MATYÁŠ, Zdeněk: *MLADÍ*, 1986, sgrafito, SOU **Valašské Klobouky** (zatepleno),
76. MATYÁŠ, Zdeněk: *Pole v horách*, 1988, olejomalba, Státní statek Moravskoslezské pomezí, **Valašské Klobouky** (nenalezeno),
77. MIKULÁŠTÍK, Stanislav: *Pastyř*, 1988, pískovcová socha, výška 250 cm, u hotelu Tanečnice na Pustevnách, **Prostřední Bečva**,
78. MIKULÁŠTÍK, Stanislav: *Sklizeň*, 1973, keramický reliéf, 293 × 326 × 3,5 cm, kulturní dům JZD Podhoran, **Lukov**,
79. MIKULÁŠTÍK, Stanislav: *Slévači*, 1961, betonový reliéf, 210 × 800 cm, SPŠ **Vsetín** (obr. na s. 530),
80. MYSZAK, Jiří: *Dívka s kytkou*, 1959, plastika z umělého pískovce, 170 × 105 × 50 cm, SPŠ elektrotechnická, **Frenštát pod Radhoštěm**,
81. NAVRÁTIL, František: *Organická chemie*, 1968, ocelový poutač s hliníkovým prstencem a mosaznými prvky, Urxovy závody, dnes DEZA, **Valašské Meziříčí**,
82. NEZNÁMÝ: *Dojička*, 1972, keramický reliéf, výška 106 cm, internát SŠ zemědělské, **Rožnov pod Radhoštěm**,
83. NEZNÁMÝ: *Pařez*, kolem 1987, fotografika na zalomeném podkladu, 190 × 690 × 36 cm, JZD **Dolní Bečva** (obr. na s. 536),
84. NEZNÁMÝ: *Plody*, datace neznámá, dřevěné reliéfy, kulturní dům **Valašská Polanka**,
85. OBŠIL, Jan: *Čistá voda*, 1976, skleněná mozaika na betonové zídce, čistírna odpadních vod **Frenštát pod Radhoštěm**,
86. PALÁTOVÁ ADÁMKOVÁ, Karla: *Cesty*, 1986, tři textilní koláže, výška každé 265 cm, šířka 61, 91 a 91 cm, Okresní správa silnic **Valašské Meziříčí** (dnes Správa a údržba silnic Valašska),
87. PALÁTOVÁ ADÁMKOVÁ, Karla: *Dary země*, 1988, gobelín, 190 × 247 cm, zámek Kinských, **Valašské Meziříčí**,
88. PALÁTOVÁ ADÁMKOVÁ, Karla: *Proměna města*, 1985, gobelín, SOU stavební, **Valašské Meziříčí** (nenalezeno),
89. PALÁTOVÁ ADÁMKOVÁ, Karla: *Z rodného kraje*, 1978, textilní aplikace, 135 × 180 cm, MŠ, **Rožnov pod Radhoštěm**,

90. PALÁTOVÁ ADÁMKOVÁ, Karla: *Zrání*, 1986, gobelín, zasedací síň Tesly, **Frenštát pod Radhoštěm** (nenalezeno),
91. PITŘÍKOVÁ, Eva – KRÁLOVÁ, Magda: *Valašská jabloň*, 1980, opona art-protis, 660 × 1040 cm, kulturní dům Gumáren, **Zubří** (obr. č. 9 v příloze),
92. PODEŠVA, František: *Popov, Murgaš, Tesla a Diviš*, 1957, sgrafito, 550 × 220 cm, Tesla, **Rožnov pod Radhoštěm** (obr. na s. 530–531),
93. PODEŠVA, František: *Tradiční práce na Valašsku a Výroba skla*, 1956, dvě sgrafita, nezměřeno, někdejší Závodní klub, dnes restaurace Sklář, **Karolinka**,
94. PŘÍLESKÝ, Ivo: *Masopust*, 1989, keramická stěna, obchodní středisko, **Rožnov pod Radhoštěm** (odstraněno),
95. SEVERINOVÁ, Svatava: *Krajina*, 1989, keramický glazovaný reliéf, 120 × 240 cm, salonek jídelny JZD Javorník, Štítná nad Vláří (obr. č. 15 v příloze),
96. SCHNEIDER, Lubomír: *Rašení*, 1964, keramická stěna, 89 × 240 × 3 cm, ZŠ Křižná, **Valašské Meziříčí** (obr. č. 11 v příloze),
97. SLAVÍČKOVÁ BURZANOVSKÁ, Iva – SLAVÍČEK, Zbyněk: dva art-protisy pro reprezentační místnost JZD Ploština, 1979, **Loučka** (nenalezeno),
98. SLEZÁK, Miloš – SLEZÁKOVÁ, Naděžda aj.: *Poutač vodárny*, 1986, betonový poutač s bronzovými prvky, vodárna **Karolinka** (bronzové plakety odcizeny),
99. STRÝČEK, Jan Thimotheus: *Přehrada*, 1986, gobelín, JZD Přehrada, **Bystřička** (dnes v soukromém držení),
100. STRÝČEK, Jan Thimotheus: *Strom*, 1985, gobelín, 160 × 100 cm, JZD, **Poličná**,
101. STRÝČEK, Jan Thimotheus: *Večer*, 1986, gobelín, 185 × 170 cm, správní budova Jednoty, **Vsetín**,
102. STRÝČEK, Jan Thimotheus: *Zátiší s ovocem*, 1980, gobelín, 195 × 195 cm, jídelna ZŠ **Zubří** (obr. č. 14 v příloze),
103. SVOBODA, Jaroslav: *Řeka a Pramen*, 1986, skleněné plastiky, 51 × 35 × 10 cm a 37 × 59 × 12,5 cm, původně vodárna **Karolinka**, dnes dispečink vodárny **Vsetín**,
104. ŠPERLING, Miloš: *Práce a píseň*, 1986, dřevěný reliéf, 133 × 296 cm, někdejší rekreační středisko Továren strojírenské techniky, závodů přesného strojírenství Gottwaldov, dnes hotel Jelenovská, **Valašské Klobouky**,
105. ŠPETÍK, Ambrož: *Symbole obchodu*, 1956, tři betonové reliéfy, každý 100 × 100 cm, bytový a obchodní dům, **Vsetín**,
106. ŠTÁBLA, Ferda – VAŠINA, Ludvík: *Pastýř*, 1978, dřevěný reliéf, 72 × 148 × 10 cm, rekreační středisko Výzkumného ústavu kožedělného Gottwaldov, dnes chata U Krmelca, **Jasenná** (obr. na s. 528; v jídelně také reliéf *Valašský tanec* týchž autorů),
107. ŠTÁBLA, Ferda: *Roční doby*, 1977, pět osvětlovadel s keramickými stínítky, 75–80 × 73 × 5–7 cm, kulturní dům JZD Podhoran, **Lukov**,
108. ŠTOLFA, Vojtěch – ULMA, Alexandr – ULMOVÁ TUSCHNEROVÁ, Alice: *Valašsko*, 1986, gobelín, 180 × 305 cm, dispečink vodárny, **Vsetín** (obr. č. 16 v příloze),
109. ŠUTERA, Alois: *Kytice*, 1978, keramický reliéf, nezměřeno, kulturní dům JZD **Fryšták**,
110. ŠUTERA, Zdeněk: dřevěný reliéf, 1974, Svit, **Slavičín** (nenalezeno),
111. TICHÁ, Dáša: *Dary Valašska*, 1989, keramická stěna, obchodní středisko, **Rožnov pod Radhoštěm** (odstraněno, obr. č. 12 v příloze),
112. TICHÝ, Jiří: art-protis, 1987, JZD, **Dolní Bečva** (nenalezeno),

113. TKACZYK, Bedřich Augustin: tři leptaná skla, 1959, SPŠ elektrotechnická, **Frenštát pod Radhoštěm** (odstraněno),
114. TOŠENOVSKÁ, Věra: sgrafita, 1959, internát SPŠ elektrotechnické, **Frenštát pod Radhoštěm** (většina polí zateplena, zachováno pouze sgrafito *Studentské zátiší* nad vchodem o rozměru 100 × 170 cm),
115. TOŠENOVSKÁ, Věra: *Život, krása, pohyb*, 1985, art-protis, Sklo Union, **Valašské Meziříčí** (nenalezeno),
116. ULMA, Alexandr – ULMOVÁ TUSCHNEROVÁ, Alice: dva gobelíny, 1983, správní budova Jednoty, **Vsetín** (nalezen pouze jeden koberec o rozměru 160 × 200 cm),
117. ULMA, Alexandr – ULMOVÁ TUSCHNEROVÁ, Alice: *Ryba v síti*, 1986, gobelín sisal, 176 × 390 cm, vodárna **Karolinka**,
118. UPRKA, Josef: *Vegetace*, 1978, keramický glazovaný reliéf, nezměřeno, restaurace JZD, **Fryšták**,
119. VÁCLAVÍK, Jan: *Obrazy ze života*, 1985, malba na dřevo, Sklo Union, **Valašské Meziříčí** (nenalezeno),
120. VAJCEOVÁ HOFMANOVÁ, Marie: *Býk*, 1976, keramická plastika, 70 × 150 × 60 cm, JZD **Poličná**,
121. VAŠINA, Ludvík: *Na salaši*, 1976, dřevěný reliéf, 110 × 260 × 4 cm, původně vstupní hala školního statku, dnes hala SŠ zemědělské, **Rožnov pod Radhoštěm** (jednotlivé díly instalovány v jiné kompozici),
122. VAŠUT, Karel – RYBIČKA, Jan: *Studující mládí*, 1977, pískovcová socha, 145 × 200 × 160 cm, učňovská škola Tatry, dnes hotelová škola, **Frenštát pod Radhoštěm**,
123. VAŠUT, Karel: *Elektrotechnika, Pasterectví, Zemědělství*, 1957, tři keramické reliéfy, každý 93 × 190 × 8 cm, vestibul SPŠ elektrotechnické, **Frenštát pod Radhoštěm**,
124. VAŠUT, Karel: *Sedící dívka*, 1969, socha z mušlového vápence ve fontáně, 135 × 87 × 57 cm, Tesla, **Rožnov pod Radhoštěm**,
125. VLACH, Jiří: *Úroda*, 1976, keramický glazovaný reliéf, 295 × 140 cm, obřadní síň MNV, dnes obecní úřad, **Štítná nad Vláří**,
126. WIELGUS, Jindřich – WIELGUS, Martin: *Léčivá moc rostlin*, 1987, dřevěný reliéf, poliklinika, **Vsetín** (nenalezeno),
127. WÜNSCHE Vilém – TŮMA, Drahomír: *Práce na Valašsku*, 1957–1959, pět sgrafitových výplní, každá 130 × 280 cm, vstupní průčelí SPŠ elektrotechnické, **Frenštát pod Radhoštěm** (obr. na s. 531),
128. ZEDNÍČEK, Karel – SAUERSTEIN, Ervín: *Chemický průmysl*, 1965, plastická nástěnná malba (omítka, tempera, vosková barva, plátkové zlato, lak), 265 × 401 × 2 cm, Urxovy závody, dnes DEZA, **Valašské Meziříčí** (obr. č. 4 v příloze),
129. ZEDNÍČEK, Karel: *Tři grácie*, 1965, gobelín, 200 × 200 cm, Urxovy závody, dnes DEZA, **Valašské Meziříčí**,
130. ZEMAN, Bořek: *Práce*, 1985, laminátový reliéf, MEZ, **Vsetín**,
131. ZLÁMAL, Petr: *Z pole*, 1978, obrazové panneau, rekreační středisko Agrostav Kroměříž, **Rusava** (nenalezeno),
132. ŽLEBEK, Jiří: *Pocta sklářům*, 1977, kamenná socha, před obchodním střediskem, **Karolinka** (odstraněno).

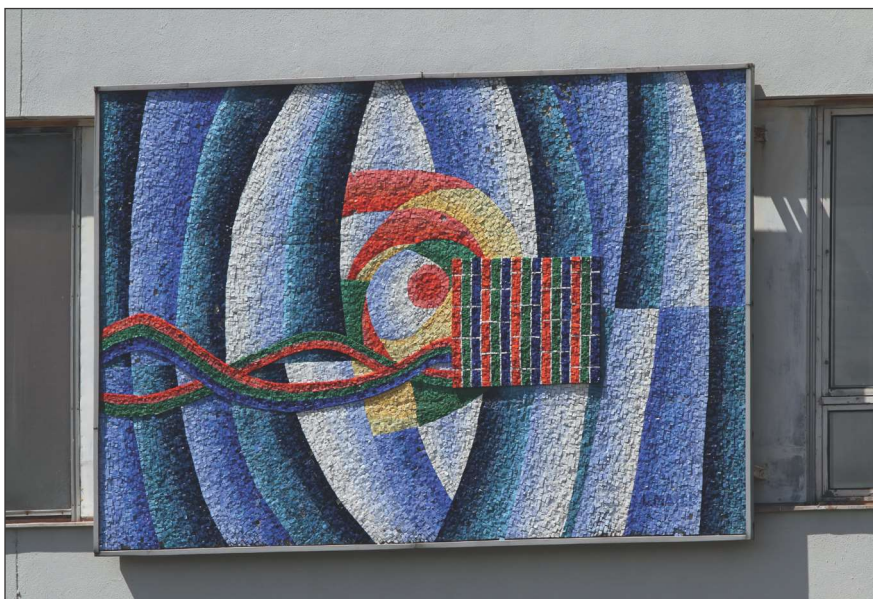
Obrazová příloha

č. 1: Jan Kobzán: *Salaš*, 1957, ZŠ Hovězí.

č. 2: Karel Hofman: *Život na Valašsku*, 1970, někdejší MNV Jablůnka.

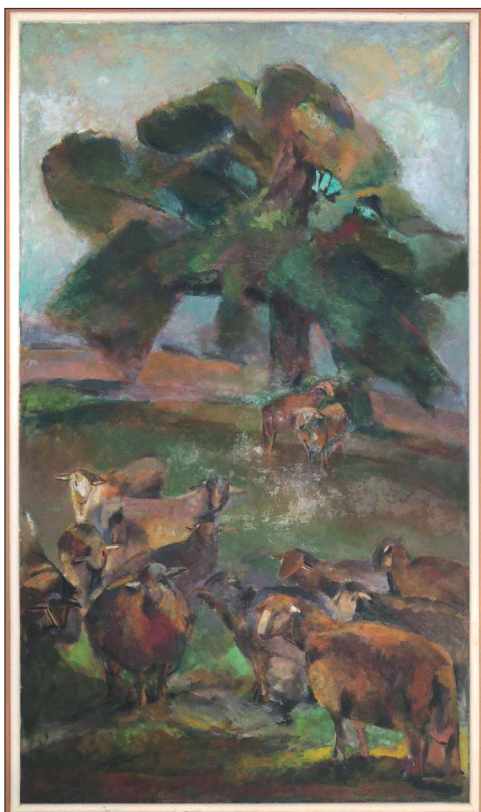
č. 3: Luděk Majer: *Elektronika*, 1987, Tesla, Rožnov pod Radhoštěm.

č. 4: Karel Zedníček – Ervín Sauerstein: *Chemický průmysl*, 1965, Urxovy závody, Valašské Meziříčí.

č. 5: Karel Hofman: *Bačův sen*, 1984, MŠ Jablůnka.

č. 6: Ladislav Jalůvka: *Valašská krajina*, 1986, dům služeb, Valašská Polanka.

č. 7: Jana Bartošová: *Klíčení*, 1988, JZD Francova Lhota.

č. 8: Jindra Husáriková: *Květinový motiv*, 1985, kulturní dům JZD Lukov.

č. 9: Eva Pitřiková – Marcela Králová: *Valašská jabloň*, 1980, kulturní dům Gumáren Zubří.

č. 10: Luděk Majer: *Rostlinný motiv*, 1981, Oseva, Rožnov pod Radhoštěm.

č. 11: Lubomír Schneider: *Rašení*, 1964, jídelna ZŠ Křižná, Valašské Meziříčí.

č. 12: Dáša Tichá: *Dary Valaška*, 1989, obchodní středisko, Rožnov pod Radhoštěm.

č. 13: Anna Grmelová: *Dary Valaška*, 1989, obchodní středisko, Rožnov pod Radhoštěm

č. 14: Jan Thimotheus Strýček: *Zátiší s ovocem*, 1980, jídelna ZŠ Zubří.

č. 15: Svatava Severinová: *Krajina*, 1989, JZD Štítná nad Vláří.

č. 16: Vojtěch Štolfa – Alice a Alexander Ulmovi: *Valašsko*, 1986, dispečink vodárny Karolinka, Vsetín.